

POSTANOWIENIE

Dnia 16 grudnia 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jerzy Kuźniar (przewodniczący)

SSN Zbigniew Korzeniowski (sprawozdawca)

SSN Romualda Spyt

w sprawie z wniosku U. w W.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych I Oddziałowi w W.

z udziałem zainteresowanych: A. B., E. C., P. D. i E. C.

o podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 16 grudnia 2016 r.,

zażalenia wnioskodawcy na postanowienie Sądu Apelacyjnego

z dnia 6 lipca 2016 r., sygn. akt III AUa (...),

oddala zażalenie.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny postanowieniem z 6 lipca 2016 r. odrzucił skargę kasacyjną U. w W. od wyroku tego Sądu z 18 grudnia 2015 r. ze względu na wartość przedmiotu zaskarżenia (art. 398² § 1 k.p.c. w związku z art. 398⁶ § 2 k.p.c.).

Pozwany organy rentowy w decyzjach z 28 grudnia 2011 r. wliczył do podstaw wymiaru składek wartość bonów wypłaconych pracownikom (zainteresowanym w sprawie) przez skarżącą Spółdzielnię.

Sąd pierwszej instancji oddalił odwołania Spółdzielni od decyzji. Sąd Apelacyjny wyrokiem z 18 grudnia 2015 r. oddalił jej apelację.

Po wniesieniu skargi kasacyjnej Spółdzielnia podała, że wartość przedmiotu zaskarżenia wynosi 10.000 zł, jako suma podstaw wymiaru składek każdego z zainteresowanych, w kwotach ustalonych decyzjami.

Sąd Apelacyjny sprawdził wartość przedmiotu zaskarżenia (art. 25 § 1 k.p.c.). Zauważył, że sprawy z odwołania od decyzji są odrębne i zostały połączone do wspólnego rozpoznania na podstawie art. 219 k.p.c. Nieprawidłowe było założenie, iż wartość przedmiotu zaskarżenia wynika z zsumowania podstaw wymiaru składek z odrębnych decyzji (przychodów). Każde odwołanie wyznacza odrębną sprawę (wyrok Sądu Najwyższego z 26 czerwca 2012 r., II UK 312/11). Po wtóre o wartości przedmiotu zaskarżenia w indywidualanej sprawie decyduje tylko wartość bonów, gdyż tylko ta była sporna co do zasady, a nie wartość całej podstawy wymiaru składek. Przedmiotem rozstrzygnięcia była zasadność podwyższenia podstawy wymiaru składek o wartość bonów. Podstawę składek podwyższono o 380 zł w wypadku każdego z pracowników.

Sąd Apelacyjny określił wartość przedmiotu zaskarżenia w sprawach zainteresowanych A. B., E. C., P. D. i E. C. na kwoty po 380 zł. Stanowiło to podstawę do odrzucenia skargi kasacyjnej.

W zażaleniu zarzucono naruszenie art. 25 § 1 k.p.c. w związku z art. 368 § 2 k.p.c. przez nieprawidłowe zastosowanie i ustalenie wartości przedmiotu zaskarżenia: 1) osobno dla każdego zainteresowanego, podczas gdy wartość przedmiotu zaskarżenia powinna zostać zliczona dla wszystkich zainteresowanych w sprawie; 2) przyjęcie, że wartość przedmiotu zaskarżenia dla zainteresowanych ogranicza się do wysokości przyznanego bonu o wartości 380 zł w sytuacji, w której sporna jest cała wysokość podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne, rentowe, wypadkowe i chorobowe.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie nie jest zasadne.

Kwestia sporna nie jest nowa. Zarzuty zażalenia pomijają wykładnię prawa przedstawioną w orzeczeniach Sądu Najwyższego.

Dopuszczalność skargi kasacyjnej nie zależy i nie może zależeć od tego czy sąd ubezpieczeń społecznych połączy sprawy ubezpieczonych do rozstrzygnięcia na podstawie art. 219 k.p.c. Nie jest to kryterium wpływające na dopuszczalność

skargi kasacyjnej wedle art. 398² § 1 k.p.c. Wartość przedmiotu zaskarżenia określa się dla konkretnej sprawy indywidulanego ubezpieczonego. To z jego stosunku ubezpieczenia społecznego wynika sprawa, której przedmiot wyznacza decyzja organu rentowego. Sprawa z ubezpieczenia społecznego po wniesieniu odwołania od decyzji staje się sprawą cywilną (art. 1 i 2 k.p.c.). Jeżeli ubezpieczony występuje w sprawie jako zainteresowany, to tylko dlatego, że sam nie wnosi odwołania.

Decyzja za przedmiot miała podstawę wymiaru składek, czyli wartość od której płatnik ma rozliczyć i odprowadzić składki. Te zaś obciążają przychód ubezpieczonego i w części stanowią też koszt płatnika. Podstawą jest więc indywidulany stosunek ubezpieczenia społecznego. Jeśli nie chodzi o przyznanie i o wstrzymanie emerytury lub renty oraz o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego, to w pozostałym zakresie warunkiem dopuszczalności skargi w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych jest określona wartość przedmiotu zaskarżenia (art. 398² § 1 zdanie drugie k.p.c.).

Zasadnie stwierdził Sąd Apelacyjny, że w sprawie o podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne wartość przedmiotu zaskarżenia należy liczyć odrębnie względem każdego ubezpieczonego pracownika (wyrok Sądu Najwyższego z 26 czerwca 2012 r., II UK 312/11). To, że odrębne sprawy zostają połączone do łącznego rozpoznania na podstawie art. 219 k.p.c. nie zmienia pierwotnej wartości przedmiotu sporu i zaskarżenia w każdej z odrębnych spraw. Skorzystanie z możliwości jaką daje ten przepis nie wpływa na wartość przedmiotu zaskarżenia, gdyż z chwilą połączenia nie powstaje jedna sprawa, lecz dalej pozostają oddzielne sprawy, połączone tylko do łącznego rozpoznania i rozstrzygnięcia. W takiej sytuacji w sprawie o podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne wartość przedmiotu zaskarżenia należy liczyć odrębnie względem każdego ubezpieczonego pracownika. To, że przedmiot spraw w warstwie faktycznej i prawnej innych ubezpieczonych w istocie się nie różni, nie oznacza, że wartość przedmiotu sporu w sprawie jednego ubezpieczonego zwiększa (składa się na) wartość przedmiotu sporu w sprawie drugiego (innego) ubezpieczonego. Ubezpieczony pracownik nie jest stroną w sprawie wynikającej z decyzji pozwanego skierowanej do innego ubezpieczonego pracownika. Przy

współuczestnictwie formalnym, gdy dochodzone są roszczenia oparte na jednakowej podstawie faktycznej i prawnej wartość przedmiotu zaskarżenia oblicza się oddzielnie dla każdego ze współuczestników (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 15 stycznia 2007 r., I PZ 22/06, OSNP 2008 nr 5-6, poz. 71; z 13 września 2006 r., II PZ 31/06, OSNP 2007 nr 19-20, poz. 280; z 12 marca 2003 r., I PZ 155/02, LEX nr 1130155; z 2 lipca 2009 r., III PZ 5/09, LEX nr 551888; z 14 stycznia 2009 r., IV CZ 105/08, LEX nr 784206, z 2 lipca 2009 r., III PZ 5/09, z 10 września 2012 r., I UZ 75/12, z 17 czerwca 2015 r., I PZ 5/15).

Odrębność podmiotowa spraw została potwierdzona w kolejnych orzeczeniach Sądu Najwyższego.

W razie objęcia jednym wyrokiem wielu decyzji ustalających płatnikowi składek (pracodawcy) i wskazanym w tych decyzjach pracownikom podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne wartość przedmiotu zaskarżenia skargą kasacyjną oznacza się odrębnie względem każdego ubezpieczonego pracownika (art. 19 § 2 w związku z art. 398⁴ § 3 k.p.c.) – uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 12 czerwca 2014 r., II UZP 1/14.

Już tylko powyższa analiza oznacza, że skarżąca niezasadnie zlicza wartości z odrębnych spraw, zatem skarga kasacyjna jest niedopuszczalna ze względu na wartość przedmiotu zaskarżenia w każdej odrębnej sprawie, niższą niż dziesięć tysięcy złotych.

Nie należy na tym poprzestać, bo nie można też aprobować stwierdzenia, że wartość przedmiotu zaskarżenia to wartość przychodu czy w tym przypadku dodatkowego przychodu (bonu wartości 380 zł). Otóż przychód jako podstawa wymiaru składek należy do sfery faktycznej sprawy. Fakty ustala się na użytek rozstrzygnięcia sprawy o świadczenie, czyli w sporze o zasądzenie, przyznanie świadczenia. Chodzi o to, że sama podstawa wymiaru składek (przykładowo wynagrodzenie jako przychód i podstawa wymiaru emerytury lub zasiłków) niejednokrotnie nie jest niższa niż dziesięć tysięcy złotych, jednak samo świadczenie (np. emerytura po przeliczeniu lub zasiłek) jako pochodne od podstawy (przychodu) będą wielokrotnie niższe. Odnosi się to odpowiednio do składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne. Prowadzi to do stwierdzenia, że to ile pracownik uzyskał przychodu (zarobił) z reguły samo w sobie nie może być

zasadniczym przedmiotem sprawy, jako że w ujęciu procesowym jest to sfera faktów a nie prawa (por. art. 189 k.p.c.). W sprawach cywilnych, do których należą sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych, nie ustala się faktów dla samych faktów lecz rozstrzyga o prawie (przykładowo o obowiązku świadczenia).

Chodzi o to, że skarżąca w skardze kasacyjnej właściwie odkodowała sposób ustalenia wartości przedmiotu zaskarżenia, czyli jeszcze przed wezwaniem przez Sąd do podania tej wartości. Otóż skarżąca podała w skardze, „iż brak określenia wartości przedmiotu zaskarżenia wynika z faktu, iż w przedmiotowej sprawie Zakład Ubezpieczeń Społecznych w skarżonych decyzjach uznał, iż skarżąca nie wliczała do podstawy wymiaru składki na ubezpieczenie wartości bonów towarowych przyznawanych wszystkim pracownikom w listopadzie 2007 r., organ rentowy nie podał natomiast ile, w jego ocenie, składka ta powinna wynosić kwotowo. Powód nie może, więc podać różnicy pomiędzy wysokością składek zapłaconych za sporne okresy a wysokością składek wyliczoną przez organ, a tym samym określić wartości przedmiotu zaskarżenia”.

Należy się zgodzić, że w sprawie o wartości przedmiotu zaskarżenia decydowała wysokość składki od dodatkowej wartości przychodu (bonu towarowego).

Sąd Najwyższy zajmował już takie stanowisko w podobnej sprawie, w której pracodawca wypłacał pracownikom bony towarowe i organ rentowy zaliczał je indywidualnie poszczególnym pracownikom do podstawy wymiaru składek. Stwierdzono wówczas, iż w sprawie o zaliczenie do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne i ubezpieczenie zdrowotne wartości bonów towarowych wydanych pracownikom przez pracodawcę (płatnika składek) dopuszczalność skargi kasacyjnej zależy od wartości przedmiotu zaskarżenia, którą wyznacza wartość naliczanych przez organ rentowy składek (postanowienie Sądu Najwyższego z 7 kwietnia 2010 r., I UZ 8/10).

Taką wykładnię potwierdzają kolejne orzeczenia Sądu Najwyższego.

Wartość przedmiotu zaskarżenia w sprawie o wysokość podstawy wymiaru składki na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne równa jest różnicy pomiędzy wysokością składki wskazywaną (zapłaconą) przez odwołującego się i składką należną, ustaloną w zaskarżonej decyzji za sporny okres - art. 22 w

związku z art. 398² § 1 k.p.c. (postanowienie Sądu Najwyższego z 9 marca 2016 r., I UZ 33/15). Wartość przedmiotu zaskarżenia w sprawie o wysokość podstawy wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne równa jest różnicy między wysokością składki wskazywaną przez ubezpieczonego i należną, ustaloną w zaskarżonej decyzji za okres sporny, jeżeli jest krótszy niż 12 miesięcy (art. 22 w związku z art. 398² § 1 k.p.c.) – (postanowienie Sądu Najwyższego z 24 maja 2012 r., II UZ 16/12; zob. też postanowienia Sądu Najwyższego z 15 lipca 2014 r., II UZ 39/14 i z 20 marca 2013 r., I UK 545/12).

Reasumując, prawidłowe było postanowienie odrzucające skargę kasacyjną ze względu na wartość przedmiotu zaskarżenia.

Z tych motywów orzeczono jak w sentencji (art. 398¹⁴ k.p.c. w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c.).

r.g.